

J.K.ROULING"GARRI POTTER" ASARIDA YOSH PSIXOLOGIYASI

Rajabov Axtam Uktamovich

Tiqxmmi Mtu Buxoro tabiy resurslarni boshqarish instituti

axtamr@inbox.ru

Jalilova Lola Jalilovna

BuxDU,PhD dotsent

lolajalilova7@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola J.K.Rouling tomonidan yozilgan "Garri Potter" turkumidagi romanlar seriyasining tarkibidagi sehrgarlar obrazini ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjimasi va ularning mohiyatiga lingvistik nuqtai nazardan o'quvchi uni anglashi uchun ta'sir qiluvchi omillarni hisobga olgan holda tahlil qilingan. Obyekt sifatida tanlangan nomlar to'qima bo'lgani tufayli personajlarning faoliyatidan olingan. Asardagi vazifasi hamda xarakteri o'ylab topilgani, so'ngra uni lingvistik qoliplarga solingan. Shu tufayli maqolada tarjimon ularni o'zbek tiliga o'girishdan oldin etimologik, leksikologik, semantik tahlil qilishi uchun qoliplar taklif qilingan.

Kalit so'zlar: lingvistik, fantastik asarlar, mud blood, pure blood, half blood, mugl, ingliz-o'zbek tarjima, leksikologiya.

ABSTRACT

This article is part of the "Harry Potter" series written by J.K.Rowling the image of the wizards in the series of novels from English to Uzbek translation and their essence to the reader from a linguistic point of view analyzed taking into account the factors influencing As an object the chosen names are derived from the activities of the characters because they are textured. The role and character of the work were invented, and then it was put into linguistic patterns. Because of this, the translator of the article before translating them into Uzbek suggest templates for etymological, lexicological, semantic analysis made.

Keywords: linguistic, fiction, mud blood, pure blood, half blood, squib, mugl, English-Uzbek translation, lexicology.

KIRISH

Mazkur maqola J.K.Rouling tomonidan yozilgan "Garri Potter" turkumidagi birinchi roman tarkibidagi atamalarning ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjimasidagi muammolar.

<https://conferencea.org>

Mustaqillik davri o'zbek adabiyotida barcha tur va janrlar qatori badiiy tarjima amaliyotida ham o'sish-o'zgarishlar yaqqol ko'zga tashlanmoqda. Ayniqsa, asliyat tilidan tarjimamizga tushayotgani quvonarli hol. Bu borada yoshlarning o'z iqtidorini sinovdan o'tkazayotgani, Sharq va G'arb xalqlari adabiyoti namunalarini bevosita ona tilimizga o'girishga dadil kirishayotgani katta umid uyg'otadi.

Ayni paytda o'zbek adabiyoti durdonalarini xorijiy tillarga tarjima qilish bobida ham yoshlar yaxshigina tashabbus ko'rsatmoqda. Bu sohadagi ishlarning izchil tus olganini O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi qoshidagi Badiiy tarjima va xalqaro aloqalar bo'limining respublikamizdagi yosh ijodkorlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida poytaxt va viloyatlardagi oliy o'quv yurtlari bilan hamkorlikda "Yosh tarjimonlar maktabi"ni tashkil etgani, yosh tarjimonlarning ilk tarjima asarlari "Adib" nashriyotida chop etilayotgani, "Jahon adabiyoti" jurnalining muntazam chiqib turgani va amalga oshirilgan boshqa ko'plab tadbirlar misolida ko'rish mumkin. Zero, o'zbek adabiyoti namunalarini chet tillariga, jahon adabiyoti sara asarlarini ona tilimizga munosib tarzda tarjima qilib taqdim etishdek sharaflil vazifa bugungi navqiron avlodning iqtidori, g'ayrat-shijoatiga bog'liqligi sir emas.

Shu ma'noda tahririyatimiz tarjimashunoslikning dolzarb mavzulari bo'yicha ijodkor va olimlar ishtirokida davra suhbatlari tashkil etdi. Ushbu suhbat "Tarjima nazariyasi va tanqidiy muammolari" mavzusiga bag'ishlandi. Unda taniqli tarjimon va tarjimashunos olimlar, tadqiqotchilar Muhammadjon Xolbekov, Ibrohim G'afurov, Abduzohir Abduazizov, Gulnoza Odilova, Gulchehra Rixsiev, Xayrulla Hamidov ishtirok etib, mavzuga doir fikr-mulohazalarini, taklif va istaklarini bayon etdilar [1].

ADABIYOTLARNI TAXLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola uchun tadqiqot davomida tarjima qiyosiy adabiyot, qarama qarshi tavsifli tarjima va lingvistik atamalarining izohli tahlili, adabiyotning stilistik tahlili ko'rib, o'rganilib chiqildi [7]. Ushbu tadqiqot uchun, "Tarjimashunoslik terminlarining ko'p tilli lug'at-ma'lumotnomasi" qo'llanmasidan foydalanildi.[8]

NATIJA

Ushbu maqolada ko'rib chiqilgan nomlar asarda eng ko'p qo'llangan nomlar bo'lib, qo'llanilganlarning beshtasi tahlil qilindi. Tahlil jarayonida bu nomlarni o'quvchi tushunmasligi tabiiy chunki bu nomlar o'zbek madaniyatiga hos emas. Ushbu maqolada bu nomlarni tushinish uchun atroflicha ma'lumotlar berilgan.

MUHOKAMA

"Pure blood" - Sof qon atamasi magl (sehrli bo'lmagan) qoni bo'lmagan oila yoki shaxsni anglatadi. Bu tushuncha odatda Hogvarts jodugarlik va sehrgarlik maktabining to'rtta

asoschilaridan biri bo'lgan Salazar Slizerin bilan bog'liq bo'lib, u hech kimni o'qitishni yoqtirmaydi. Oxir oqibat, magllarning ota-onasi uning uchta asoschisi bilan nizoga olib keldi va u maktabdan iste'foga chiqdi.

Sof qon atamasi sehrgar oilalar uchun atalgan bo'lib, ularning shajarasida magl yoki magl millatiga mansub farzandlari yo'qligini da'vo qilgan; biroq, yetarlicha uzoqqa borib taqalsa, deyarli har bir oila daraxtining sehrli bo'lmagan ajdodlari bo'lgan. Aksariyat sehrgarlar va jodugarlar, agar uning ota-onasi va bobosi va buvisi magl yoki magl millatiga mansub bo'lmasa, uni sof qonli deb bilishgan.

1995-yilga kelib, sof qonli oilalar soni kamaydi. Ko'pgina sof qonli oilalar o'sha paytga kelib, ba'zilari faqat boshqa sof qonli oilalarga turmushga chiqish orqali o'z mavqeini saqlab qolishga intilishgan, ammo bu oxir-oqibat qarindosh - urug'likka olib kelgan. Ba'zi oilalar, masalan, Malfoylar, yarim qonlilarga turmushga chiqishga ruxsat bergan bo'lsalar, boshqalari, masalan, Gaunts, Lestranges va Blacks, o'z oilalaridan faqat sof qonli shaxslarga yoki Magl yoki Maggldan tug'ilgan ajdodlari bo'lmaganlarga turmushga chiqishni talab qildilar. Magl yoki magl millatiga mansub bolalarga uylanishdan bosh tortish ularning oilalarini targ'ib qilishda qiyinchiliklarga olib keldi [3].

“Magl”- Sehrgarlar chinakam “magl” larning eng qo'rqadigan narsalarini ifodalaydi: ular ochiqdan-ochiq tashqarida va shunday bo'lishlari uchun qulaydirlar. Haqiqiy an'anaviylar uchun uyalmasdan mos kelmaslikdan ko'ra ko'proq asabiylashuvchi narsa yo'q! J.K.Roulingning sehrgarlar haqida umumiy ko'rinishi

“Wizardkind” sehrgarlik qilish qobiliyati bilan tug'ilgan odamlar edi. Sehrli qobiliyatga ega bo'lgan individual erkak odam sehrgar (ko'plik: sehrgarlar) va sehrli qobiliyatga ega bo'lgan alohida ayol odam jodugar (ko'plik: jodugarlar) sifatida tanilgan, garchi sehrgar ba'zida jinsga bog'liq bo'lmagan birlik sifatida ishlatilgan "odam" kabi ot. Sehrgarlarning uchta haykali bor edi: sof qonli, yarim qonli va magl- tug'ilganlar va ular squiblar va magllarga nisbatan edi.

Aytishlaricha, eng buyuk sehrgarlarning ko'pchiligi mantiqqa ega emas edi, bu ularning kuchli sehrga to'liq ishonishi ularni aqlining boshqa jihatlariga e'tibor bermaslikka olib kelgan [4].

“Half blood” - bugungi kunda ko'pchilik sehrgarlar yarim qonli. Agar biz magllarga uylanmaganimizda, o'lib ketgan bo'lardik. Ronald Uizli yarim qon statistikasi haqida. Yarim qon atamasi odatda magl yoki magllarda tug'ilgan ota- onalari yoki bobo-buvilarini tanigan sehrgarlar va jodugarlarga atalgan. 1990-yillarga kelib yarim qonlilar sehrgar yoki jodugarlarning eng keng tarqalgan turi edi, chunki sof qonli sehrgarlar magllar va magllarda tug'ilganlar bilan turmush qurmaganlarida yo'q bo'lib ketgan bo'lar edi [5].

Ingliz tilidagi “Mudblood” yoki magl yoki magl tug'ilgan yoki yarim qon, sehrgar yoki jodugar uchun juda kamsituvchi atama edi, ya'ni yaqin Magl qarindoshlari bo'lgan shaxslar. Magllarda tug'ilgan va yarim qonlilarning sehrli kuchida sof qonlilarga nisbatan hech qanday farq yo'qday tuyulsa-da, sof qonli suprematistlar hali ham ularni pastki nasl yoki qadr-qimmatli va

<https://conferencea.org>

munosib emas deb hisoblashgan. Bu haqorat odamning “iflos qoni” borligini va o’ta haqoratli deb hisoblanganligini anglatadi. Ko’rinishidan, “axloqsizlik maxluqi” kabi shunga o’xshash ma’noga ega bo’lgan boshqa, kamroq ishlatiladigan atamalar ham bor edi.

XULOSA

Maqoladagi nomlar adabiyotning ikkita sohasiga tegishli: fantastika va bolalarga qaratilgan adabiyot. Asarni tarjima qilishda o’zbek tilida yo so’zlarning ma’nosini kengroq yoritib berilsa o’quvchiga yanada tushinarliroq bo’ladi. Zero, tarjimon o’z asariga o’zi shoh bo’lganligi uchun tarjima jarayonida o’quvchiga notanish bo’lgan madaniyatning so’zlarini kengroq yoritish kerak.

REFERENCES

1. Будур Н.В., Иванова Э.И. и др. Зарубежная детская литература. – М.: “Академия”, 1998, –304 с.
2. Детская литература//Под ред. Зубарева Е. – М.: Просвещение, 1989. – 399 с.
3. Allsobrook, Dr. Marian (18 June 2003). "Potter's place in the literary canon". BBC News. Retrieved 15 October 2007.
4. Byatt, A. S. (7 July 2003). "Harry Potter and the Childish Adult". The New York Times. Retrieved 1 August 2008.
5. Uktamovich, Rajabov Akham, and Jalilova Lola Jalilovna. "THE PECULIARITIES OF PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE MAIN HERO IN J. ROWLINGS HEPTALOGY OF HARRY POTTER." International Engineering Journal For Research & Development 6 (2021): 5-5.
6. Jalilova, Lola Jalilovna, and Rajabov Akhtam Uktamovich. "The Character of the Narrative and the Image of the Narrator in the Short Stories of Robert Benchley and James Thurber." (2020).
7. Jalilova, L. J., and A. U. Rajabov. "Comic creation means in James Thurberts novel “the secret life of Walter Mitty”." ISJ Theoretical & Applied Science, 04 (72) (2019): 557-560.
8. Rajabov, Akhtam, and Lola Jalilovna Jalilova. "Peculiarities of modern uzbek childrens literature (on the example of Khudoiberdi Tokhtaboyevs works)." Scientific reports of Bukhara State University 5.2 (2021): 169-177.
9. Rajabov, A. O. "Jalilova LJ Psikhologizmi v detskoy literature." Modern Scientific Research Journal. London, United Kingdom 10 (2019): 360-365.
10. Jalilova Senior Teacher, Lola. "NATIONAL SPECIFICITY OF AMERICAN SATIRICAL SHORT STORIES." Philology Matters 2020.2 (2020): 40-50.

11. Jalilovna, Jalilova Lola, and Rajabov Akhtam Uktamovich. "A sense of humor as an essential component of pedagogical optimism." *International Journal on Integrated Education* 3.3 (2020): 29-34.
12. Rajabov Akham Uktamovich, & Jalilova Lola Jalilovna. (2022). THE DEPICTION OF THE TEENAGERS' SOCIAL LIFE IN "HARRY POTTER". *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact Factor: 7.429, 11(04), 108–114. Retrieved from <http://www.gejournal.net/index.php/IJSSIR/article/view/402>
13. Rajabov Akham Uktamovich, and Jalilova Lola Jalilovna. "THE ROLE OF PSYCHOLOGISM IN THE DEVELOPMENT OF A LITERARY GENRE". *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact Factor: 7.429, vol. 11, Mar. 2022, pp. 37-42
14. Жалилова, Лола Жалиловна. "Сатира А. Бирса в свете фольклорных и литературных традиций." *На пересечении языков и культур. Актуальные вопросы гуманитарного знания* 1 (2016): 295-299.
15. Rajabov Akham Uktamovich, and Jalilova Lola Jalilovna. "THE ROLE OF PSYCHOLOGISM IN THE DEVELOPMENT OF A LITERARY GENRE". *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact Factor: 7.429, vol. 11, Mar. 2022, pp. 37-42.